pagini bucovinene

ANUL VII, nr. 4 (76)

APRILIE 1988

EDITATE ÎN COLABORARE CU COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ SUCEAVA

DEMNITATEA IMPLICĂRII

Paralelă exactă, dar și predicativă, a seismografului istoriei, literatura a adus întotdeauna, indiferent de genurile practicate, profilul spiritual al omului situat în istoric, a afirmat aspirațiile sale, reliefîndu-i resursele nebănuite de gîndire și simțire, individualizîndu-l, specificîndu-l. Această neostenită permanență, de care literatura română beneficiază din plin, spre definirea idealurilor și atingerea lor, în raportul direct și necesar cu viața socială, cu comandamentele ei morale — în care la loc de frunte se află dreptatea, libertatea, demnitatea, cinstea — constituie eșafodul pe care a fost clădită o mare și durabilă devenire întru frumos: arta zilelor noastre. Reverberînd plenar, cuprinzînd în linia orizontului artistic înfăptuirile prezentului, scriitorul ce-și afirmă personalitatea în climatul efervescent al acestor ani beneficiază de generozitatea complexei și dinamicei vieți sociale, politice și economice pe care i-o oferă timpul cu adevărat eroic pe care îl trăim. Raportarea continuă la iureșul cotidian al realității, în esența și devenirea ei, în încorporarea organică a multiplelor sensuri ale sale, se manifestă definitoriu în literatura noastră actuală ca o coordonată majoră, ce impune adoptarea unei atitudini specifice, ce se concretizează într-un mesaj de ample valențe formativ-educative.

Scriitorul, constructor al activității spirituale, plasîndu-se la nivelul exigențelor evului luminos pe care-l parcurgem, asimilînd organic și traducînd în operă propria sa devenire, ajunge observatorul atent al personalității unei perioade istorice în care afirmarea „omului nou“ se află la loc de cinste.

Scriitorii au scris și vor continua să scrie despre făuritori ai istoriei, despre această nouă personalitate ce-și relevă modul de gîndire, căile pe care și le propune întru afirmarea sa plenară. În acest context, omul nou, cu trăsăturile sale definitorii, oferind personajului un alt conținut și un alt înțeles, este omul pe care orînduirea nouă îl edifică permanent, îl promovează la rangul de materializare a unei viziuni generale de conștientizare a scopului de a nu fi numai martor al proclamării unui amplu proces de restructurare a prezentului, cît mai ales o personalitate marcată de o spiritualitate accentuată, implicată în semnificațiile perene ale demersului teoretic și practic ce promovează un nou tip ideal: cel al societății socialiste de azi, al omului cu o conștiință politică ancorată în chip decisiv în reflectarea organică și pluridimensională a realității și adevărului. În acest fel, orice slujitor al condeiului își relevă crezul definit de impunerea unei „literaturi angajate“ considerată de secretarul general al partidului ca una în care sînt înfățișate certele noastre izbînzi, dobîndite în efortul de a vorbi de cinste și adevăr, despre succesele noastre. Personajul literaturii noastre poate fi mai ales eroul muncii avîntate, făuritor al autodevenirii sale, model de comportament. Chipul eroului de azi al literaturii noastre nu este altul decît al omului cotidian, personajul principal pe „șantierele“ patriei, dar și beneficiar al literaturii, făuritor complex al istoriei.

Încorporînd organic determinațiile configurative ale acestuia, evidențiindu-l în statutul său exponențial, dar și existențial, scriitorii României își concentrează atributele atitudinale spre mesajul amplu, formativ al promovării unei literaturi ancorate decisiv în reflectarea universului demostrativ, al conștientizării ideilor și idealurilor socialiste.

Îndemnul perpetuu, vibrant în inimile întregii scriitorimi, adresat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, care vorbește despre necesitatea de a se realiza „mai multe și mai bune romane, poezii, piese de teatru, lucrări care să redea, în forme diferite, uriașa activitate creatoare a poporului nostru, să constituie o puternică forță de dinamizare a activității întregii națiuni“, consolidează imaginea benefică a unei literaturi profund implicate în cotidian. Eroul literaturii de azi este eroul muncii de zi cu zi, este eroul-simbol al spațiului epic care sînt uzina, șantierul, cîmpul, este omul ce-și construiește idealul sub semnul istoric al civicului, politicului, al moralei noastre socialiste. Raportînd gîndul artistic la esența și la identitatea prezentului, scriitorul își relevă prima sa dimensiune creativă în însăși angajarea artistică.

A te implica în prezent înseamnă, în primul rînd, a participa demn la amplul proces de edificare a omului nou, constructor al socialismului, patriot înflăcărat, cu o înaltă conștiință revoluționară. A fi implicat cu demnitate în acest amplu proces înseamnă militantism constructiv, înseamnă participare conștientă.

P. B.

Desen de Ion Carp FLUERICI

autograf SOLOMON MARCUS

O viață cît o operă

Recent, știința românească a marcat centenarul nașterii unuia dintre cei mai de seamă reprezentanți ai ei, matematicianul Simion Stoilow. O sesiune a Academiei, cîteva ședințe la Universitate și o adunare festivă în cadrul Ateneelor Cărții, la Biblioteca Centrală Universitară, au subliniat importanța rezultatelor sale științifice, a școlii matematice pe care a format-o, rectitudinea sa morală, intelectuală și cetățenească.

La toate acestea, dorim să adăugăm aici evocarea unui episod semnificativ din viața acestui mare savant român. În primăvara anului 1923, este numit profesor titular la Facultatea de Științe a Universității din Cernăuți. „Am stat 16 ani în această universitate. Consider anii aceștia — o pot spune fără ezitare — ca pe cei mai rodnici, cei mai fructuoși din întreaga mea activitate științifică“ (Stoilow, 1957).

Stoilow a luat totul de la zero. A reușit să aducă pe unii dintre cei mai valoroși matematicieni români ai momentului (Gh. Călugăreanu, Octav Mayer, Miron Nicolescu, Tiberiu Popovici, Gh. Vrănceanu), a organizat biblioteca seminarului matematic și revista Facultății de Științe. „Păstrez cea mai bună amintire din această perioadă a vieții mele“ (Stoilow, 1957).

Fapte semnificative pentru înaltul patriotism al acestui savant-cetățean.

Către prieteni

Cu nețărmurita-mi
dragoste
de țară
vin
și prietenilor mei zic :
„Țara-i iubirea
fără de margini
deasupra-ne plutind
glasul sfînt și duios
al acestui pămînt...“
Sacră e țara
care ne naște mereu
și nemaiîntîlnită mierea
din care
și pruncii noștri
gusta-vor !

Nicolae CĂRUNTU

SUCEAVA 600

Despre începuturi

Atunci cînd lucrătorii în frunte cu meșterii lor, alături de oștenii voievodului și însuși domnul Petru I Mușat (1375—1391) priveau cu mîndrie la zidurile terminate ale noii cetăți de la Suceava, împlineau o faptă pe care veacurile o vor încununa cu aureola de simbol al luptei pentru neatîrnare a tuturor românilor. Menită să apere reședința voievodală instalată, între timp, la Suceava, ctitoria lui Petru Mușat, ca și orașul de reședință, capătă un rol hotărîtor în treburile țării. Nu peste mult timp, Suceava va apărea și în documentele scrise, prima mențiune documentară datînd din 10 februarie 1388.

Dacă abia acum 600 de ani apare în actele cancelariei domnești numele Sucevei, tot de atunci să dateze și locuirea de aici? Documentele scrise nu ne spun lucruri prea lămurite, dar alte categorii de izvoare ne relevă urme ale vieții umane ce-și au durate milenare.

Înșiși locuitorii orașului nu-și închipuiau că strămoșii lor și-ar fi întemeiat așezarea abia în timpul voievozilor, ci cu mult timp înainte. Acest lucru este consemnat într-un document tîrziu din anul 1782, cînd o comisie, însărcinată să inventarieze și să delimiteze bunurile orașului, întrebă și ce se cunoștea despre trecutul lui. Răspund mazilul Simion Tăutul, starostele orașului Georgi Tupilat și cei mai bătrîni pîrgari, Ioan a Poppi, Andrei Dragomir și Ștefan Zotta, că orașul lor își are începuturile din vremea dacilor, narînd, apoi, între legendă și adevăr, evoluția istorică a Sucevei. Acești tîrgoveți nu erau purtați pe la universități și nu aveau înalte studii umanistice, dar ei afirmau ceva din ceea ce auziseră de la părinții lor. Era expresia conștiinței vechimii și statorniciei lor pe aceste pămînturi.

(continuare în pag. III)

Dr. Mircea IGNAT

5 minute cu Romulus Rusan

— Stimate Romulus Rusan, cei care v-au citit cărțile publicate pînă acum ar primi cu sinceră mulțumire o definiție autobiografică a autorului lor, dată de el însuși, fie chiar și mînată de încîntătoarea infidelitate a memoriei.

R. R. Am trăit o viață necronometrată și neplanificată, al cărei criteriu a fost lipsa mea, temperamentală, de voință. Am avut de toate, bune și rele, din fericire în proporția ideală, care mi-a permis să fiu ceea ce sînt, aparent. Nu mi-au lipsit marile ghinioane, dar nici marile noroace reparatoare; am întîrziat uneori, dar am alergat să recuperez; am tăcut perioade lungi și am strigat „prezent!“, cu cîte o carte, atunci cînd nici eu nu mai speram; am făcut meserii diverse și solicitante, cît un romancier american, dar nu-mi place nici să mi le amintesc, nici să le etalez. Cea mai costisitoare din toate, deși la suprafață comodă: acea de redactor de revistă. Cea mai dură: fochist la cuptoarele industriale de la Carbochim. Totuși nu le consider timp pierdut, după cum cred că pierderea a tot ce aveam, în cutremurul din 1977, a fost doar o sporire a ființei pe seama avutului, o compensare a verbului victorios a fi față de păgubitorul verb a avea. După cutremur am trăit mai mult la țară. Încercînd de fapt o nouă identitate, aceea de țăran, și scăpînd astfel de multe din sufocantele obligații ale orașului, ce funcționaseră pînă acum ca alibiuri ale lipsei de productivitate. Aici, acum, în numai unsprezece ani, am scris mai mult decît în tot restul vieții. Nu e nici aici ușor, dar ritmul naturii este mai net, răsăriturile și apusurile îți atrag atenția mai sever asupra vieții care se duce, calendarul florilor și fructelor te obligă la mai multă punctualitate și hărnicie. Nu regret, din această nouă existență, decît faptul că ajung destul de rar să mă contemplu, să mă destind, să interpretez semnele naturii altfel decît ca pe niște somații la seriozitate. Poate că însă această asprime față de mine este ea însăși prețul cu care-mi plătesc libertatea: nemaiavînd alte resurse, sînt obligat să-mi scriu cărțile. Pe de altă parte, rămas după cutremur simplu și gol în fața lumii m-am reevaluat și am înțeles, poate, că fiecare clipă îmi este dăruită, că trebuie sfințită prin muncă.

— Față de cărțile anterioare, sîntem înclinați să socotim O CĂLATORIE SPRE MAREA INTE-

(continuare în pag. III)

Interviu consemnat de Mircea FILIP

A PRIVI

SINTEZA IERBII

Vine primăvara și momentul declinului poate fi acceptat pentru a asigura coerență lanțului de propoziții, cum se sprijină ele una pe cealaltă, se condiționează.

Se apropie frunza și iarba, ne reamintesc lucrurile pierdute din vedere inclusiv adevărurile domestice.

Atitudinea negatoare transleazā într-un teritoriu suprapopulat al cuvintelor și figurilor războinice.

Vegetația se prezintă ca o spumă subțire și-și afirmă numai forța fabuloasă a inocenței.

*

Există un laborator fastuos. Retorte, conducte, baloane, cuptoare, aparate de măsură își reflectă una altora, în nichel sau cristal, formele și culorile.

Toate participă la o agitație frenetică.

Burghiul, explozia, vagonetul, ascensorul concură să scoată din amorțire roci cristalizate fotogenic sau amorfe decrepite abia stînd, stăpînindu-și pasiuni intrinsece gata de fierbere.

Galioane gravide, drakare ne bune, plute, canoe aduc din lungul-latul apelor strategii lichide, esențe coloide din care se tipăresc în șanțuri mici nervi de toate mărcile, folosințele precum si forme de turnat afecte din categoria întîia.

Aerul vine în valuri prin mori de putere implacabilă.

Zmei devitalizați și păsări absurde.

*

Există anarhia minoră a firelor de iarbă.

Cresc mereu și mult sub puterea întîmplării.

Trebuie o acțiune metodică fundată pe consecvențe.

Romburi, patrate, hexagoane de beton, mozaicuri în program aluziv artificii de marmură au eficiența unor oșteni bine aliniați, neobosiți, greu de înfrînt.

Nici pasărea, nici gîza n-ar supraviețui decît în condiții fixate.

*

La capătul experienței un laser cu puteri nelimitate taie fire de iarbă perfect egale.

Funcțiile lor întregesc o lehamite acidă.

Te așezi la capătul benzii sterilizate și sufli asupra fiecărui fir să se calcească și să învie.

Nu trebuie să te îndoiești de reușită.

Următoarea experiență va programa semințe pentru nota de insolit, exploatarea neprevăzutului, nehotărîre și celelalte.

*

Cînd descrii persuasiv cuiva un „teren de încercări pentru iarbă“, cizelezi criteriile unor temperări viitoare.

*

Printre experiențe iarba crește singură din rădăcinile lăsate în trecut.

Dacă toate decurg normal, luna cealaltă ne putem culca în iarbă.

M. TINESCU

CRONICĂ LITERARĂ

ELISABETA ISANOS:
Grădina de iarnă

Între primul volum de poezie al Elisabetei Isanos (**Orașe nostalgice**, 1969) și cel apărut recent — **Grădina de iarnă**, Ed. Eminescu, 1987 — se interpun optsprezece ani și doar o singură carte, intitulată, simplu, **Versuri**, din 1980. Puținătatea prezențelor editoriale face mai evidentă evoluțiile pe care le-a împlinit poeta în acest răstimp. De la prima la a doua carte, schimbările țin, mai ales, de maturizarea deplină, temele și motivele noi care apar fiind consecința, în primul rînd, a acesteia. Erotica stă sub semnul zeului Pan, dar și sub cel al duratei, trecînd, de aceea, aproape totdeauna, în meditație ; priveliștile, pe cît este posibil a se vorbi de pastel, sînt încărcate de tensiunea caracteristică poeziei expresioniste, fără însă a beneficia de acea plonjare și dizolvare specifică a eului liric în elemente. Solidară cu ele, dar în afara lor, poeta caută dovezi certe ale tiparelor și devenirilor eterne și nu întîlnește decît semne efemere și incerte, producătoare de crize lăuntrice, lăsînd-o dezarmată în pragul miracolului. Ici, colo (și le vedem, poate, pentru că recitim poemele din perspectiva cărții de acum), se întrevăd semne stîngace ale trecerii dincolo de el ; se pare însă că la acel moment, poetei îi lipseau și puterea, și știința necesare pentru a face pasul hotărîtor spre o poezie a misterelor lumii. Dar, mai ales, o împiedica egotismul, de o feminitate discretă și deloc narcisiacă, incapabil să conceapă universul altfel decît centrat pe propria-i existență.

În **Grădina de iarnă**, saltul se produce. Schimbarea la față a poeziei Elisabetei Isanos este extraordinară, una dintre cele mai radicale din poezia noastră de azi. Vocea poetei își asumă, în continuare, rostirea, dar în miezul universului ei stă acum o entitate, am zice, abstractă, conceptuală pînă la un anumit punct — „patria interioară", mai apropiată de Patria lui Rilke, poetul fără țară, decît de accepția istorică a termenului. Ea este, spune E.I., „grădina mea de iarnă / cu drumurile-acoperite / și nici o pajiște afară", este „adînca țară de sub vremuri", de fapt, o patrie a Poetului, fără fruntarii, ilimitată spre înalt și spre adînc, un concept prin excelență cosmologic și liric totodată, nu însă dezlegat de etnos și ethos. Esența metafizică ce i se conferă este în afara oricărei discuții și dovedește că a doua umbră tutelară a poetei, care stă alături de Rilke, este Blaga. A se plasa în continuarea viziunii filosofice blagiene, a remodela energic unele simboluri rilkeene (leul, piatra, trandafirul, macul, iarba, copacul), a practica un orfism de nuanță feminină (mărturisind, vrem să spunem, uimirea ingenuă, dezarmată, în fața miracolului înfăptuit prin cuvînt — „cîntecul e umbra cuvintelor", se spune undeva), nu înseamnă, în cazul Elisabetei Isanos, un delict de epigonism, ci momentul în care personalitatea sa, funciar expresionistă, deprinde zborul înalt, instalarea revelației unității dintre înalt și adînc, departe și aproape, viață și moarte, cosmic și chtonian, cuvînt și tăcere, întuneric și lumină — momentul dezmărginirii eului. Mitul nu mai este înțeles ca alegorie înghețată într-o structură epică inteligibilă, ci ca tipar etern al miracolului : „O floare, fuga dă la clopot / și lasă porțile deschise, / un clopot merge la o floare, / ducînd cu el adîncul timbru, / și va veni odată vremea / cînd printre seceră și lună, / rănindu-mă de amîndouă, / în sînul lumii am să intru. //...// Atunci va fi definitivă, / într-adevăr, descălecarea / centaurului la pămînt, / ca aplecarea unor steaguri, / abia atunci voi trece poduri / pe care nu le bănuisem, / atunci voi ști ce-nseamnă vatra / și traversarea peste praguri". Poezia propriu-zisă cristalizează din revelarea unor relații metacauzale între obiecte și fenomene plasate la polii realului și în așezarea lor în metaforă : „Chiar dacă leii tăi de carne, / pe Orion își lasă pielea, / își slobozește cerul leii, / cu niște flori să se-mpreune, / și floarea după ei va naște, / cu bot de leu un răcnet moale, / și nimeni nu va înțelege / ce limbă groaznică se spune".

Afină cu Marele Anonim al lui Blaga, plăsmuirea centrală a poeziei Elisabetei Isanos se diferențiază prin potențialul panteist și prin faptul că posedă ceea ce, prea puțin propriu, s-ar putea numi „cale de acces" : „Cînd are loc o lunecare / a trandafirilor spre roșu, / la mijloc e deschisă poarta, / atît cît ar dura o fugă / a bradului spre-un cuib de îngeri, / a unui sînge către frunză, / sau cît o salcie ar face / ca să s-apropie de rugă, // e o deschidere subțire, / cît de la toamnă la aramă, / și trebuie intrat mai iute, / că adîncimile îi seacă, / e-atît cît albia pe unde / se scurge roua către lacrimi, / cît unei flori i-ar trebui, / de partea leilor să treacă". Formula de psalm a poemelor, în care umilința și supunerea sînt căi ale cunoașterii, pune în valoare polisemantismul surprinzător al unor metafore agresive, care, după cum se vede și în citatele de mai sus, vin în avalanșă ; pendularea lor între concret și abstract conferă rugii o pulsație ascendentă : „Pe nimeni nu lăsa, din floare, / să-ți schimbe orele-n nisip, / și nu lăsa, amiaza zilei, / un vîrf de umbră s-o arate, / tu altfel arătaseși vremea, / în vîrful flacării aveai / ani șapte mii de la-ntruparea / în grîu, în sare și pe ape".

Dramatismul spovedaniei ontologice din **Grădina de iarnă** este autentic și nu prea are corespondențe în lirica noastră feminină ; registrul lui este aproape complet cînd, lîngă îngenunchere, apare revolta : „**Ai vrea o ardere de tot,** (s.a.) / și totuși mă hrănești cu stingeri, / mă faci să fumeg, ca și cum / ți-ar place cum ai fost privită, / vrei flacăra pînă la capăt, / și mă înăbuși cu-ntuneric, / lăsîndu-mă să cred că ție ți-aș trebui grozav de mult, //...// eu locuind cetăți surpate, / colina ta rămîne lină, / și nu mai înțeleg de ce / îmi lași, să spun de tine, gura, / cînd tu răsari atît de pură / unde se termină cuvîntul, / și unde nu te mai atinge / o înțelegere tîrzie".

LIVIU POPESCU:
Sintaxa imaginii

În sfîrșit, după un număr bun de ani, prin Liviu Popescu se mai produce un debut de poet trăitor la Suceava. Autorul **Sintaxei imaginii** (Editura „Litera", 1987) nu este ceea ce numim, îndeobște, un poet tînăr (însă cine mai scoate volum la vîrsta majoratului ?), dar nici nu se poate vorbi, în cazul lui, de un debut întîrziat. Vrem să spunem că versurile sale nu au fizionomia obosită, alura mai mult sau mai puțin vetustă cu care ne întîmpină, de obicei, volumele unor începuturi de drum tardive. Dimpotrivă, prospețimea discursului este evidentă, chiar dacă, e limpede, poetul nu aparține ultimului val al liricii noastre.

De altfel, el nici nu ambiționează să se recomande ca un inovator cu orice risc ; drumul lui a trecut prin suprarealism (de la care i-au rămas cîteva sechele curente ale dicteului automat), apoi pe sub arborii puri din grădinile suspendate ale lirismului intelectual al lui Ion Barbu, fără să se fi nutrit cu fructele de pe crengile lor cele mai de sus. Important este însă că, de la poetul „Jocului secund", a rămas tocmai cu adevărul că poezia este joc secund, în special, și cu străduința de a decanta lexical și imagistic textul liric. Altfel, el nu poate fi considerat un discipol al lui Barbu sau al altor poeți beatificați de idee, întrucît nu aderă la poetica „modului intelectual al lirei", deși un efort în această direcție se face simțit. Scurtele lui poeme au însă marele merit de a stabili o proporție justă între șocul senzorial al concretului existenței și cristalizarea lui în geometriile, scrise subțire, cu cerneluri discrete, ale unor imagini poetice abstractive. De altfel, texte ca ale lui, care nu trec niciodată de cincizeci de cuvinte, n-ar putea fi scrise decît după regulile unei astfel de poetici a distilării, poate, mai exact, a algoritmării. Poezie a monologului și a stării de solitudine (inclusiv a cutezanțelor prin strigăt ale solitarului), lirica lui Liviu Popescu se constituie ca efect de ecou al realului, precum el însuși o spune în mai multe rînduri în texte care bănuim a fi profesiuni de credință : „amprentă / a acelor cuvinte / solubile-n frăgezimea / ecoului..." (**Efectul pauzei**), sau : „în golul ecoului / pîlnia în care / torni ceaiul // sub ochiul mînuitorului / de limbaje / schelăria cuvintelor — / perete despărțitor între / arhitectura cîmpului / și faldul memoriei" (**Arhitectura cîmpului**). De aceea, textul este, adeseori, desigur cu bună știință, sibilin sau încifrat oarecum ostentativ (semn de tinerețe), ceea ce ne duce cu gîndul la nimfa Echo, respinsă de Narcis, pentru că nu-i putea înțelege chemarea. De altfel, fiindcă veni vorba despre Narcis, la Liviu Popescu oglinda nu joacă rolul de **speculum** și cu atît mai puțin de instrument al autocontemplării obsesive, ci de reflector de imagini care se multiplică, de aparat pentru produs ecouri. De aceea înțelesul (în sens poetic) este „martirul atîtor oglinzi". Deci, drumul pe care ar trebui să-l parcurgă cititorul pentru „a istovi" (în sens barbian) cuprinsul cîntecului, se cuvine să treacă de la o oglindă la oglindă pînă la expresia lui originară, sau pînă la obiectele care l-au declanșat. Dar, de fapt, nu este nevoie de un asemenea periplu, întrucît poezia, existînd cu adevărat ca stare de tensiune, iar nu ca expunere de cauze și motive, nu poate fi receptată decît pe o treaptă anumită a efectului de ecou. Calitatea princeps a celor mai reușite piese ale volumului constă tocmai în fixarea acelei trepte în care semnalul inițial s-a eliberat de grohotișul și tulburările stării genuine, trecînd în stare de suflet : „Sunetul — / infuzie a sîngelui / către un cuib / de oglinzi // în timp ce fereastra / e o scrisoare / deschisă" (**Mesaj**).

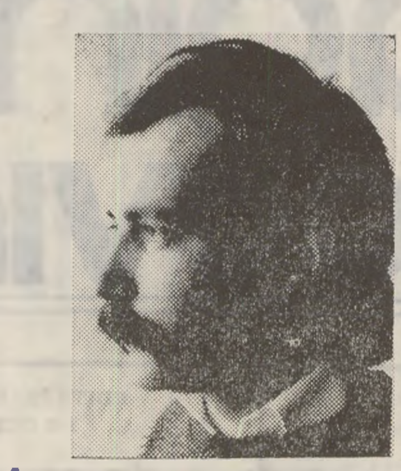
Ceea ce-l apropie mai mult de formula haiku-lui (căci canoanele acestuia nu sînt respectate în latura lor formală) nu este însă nici decantarea limbajului, nici laconismul expresiei, ci efortul continuu și, de multe ori, notabil prin rezultate, de subordonare a tensiunii lirice la contemplarea lucidă. De fapt, nici nu sîntem siguri că poate fi vorba de efort și nu cumva de o nevoie imperioasă a eului impusă de pudoarea evidentă a destăinuirii, caracteristică firilor senzitive : „Rondul pe malul / viziunilor proprii // tot ce voi vedea vreodată / se absoarbe / în ochii / primei călătorii" (**Rondul de zi**). În asemenea situații, destul de dese în volum, vrem să spunem, suficient de frecvente pentru ca el să ființeze cu adevărat imaginile și cuvintele, ca atare, focalizează într-un meta-sens, și atunci poemul există ; în cîteva însă ele rămîn pedestre, se organizează după rigorile unei algebre (sintaxe) ori prea simple, ori prea solemn-pedante pentru a putea trece, cu adevărat, în poezie.

Liviu Popescu probează un potențial remarcabil al metaforei (semantic, plastic, asociativ), și nu este puțin să îl subordoneze unei formule lirice prin excelență ascetică în dimensiuni ; iată cîteva exemple, culese oarecum la întîmplare : „umbra unei scrisori / face valuri" ; „cade un pol / în dinții mărunți / ai iluziei" ; „calmul — / acea descriere / împăciuitoare / a ploii / toamnă" ; „greierul ce leagănă / fumul salciei" (tușă metaforică japoneză !) ; „această zi / cu arătătorul / la marginea paginii".

Pendulînd cu discreție între melancolie blînd-amară și desfășurare supravegheată, reținută a unor energii îndelung acumulate, între exprimarea stagnării și a mișcărilor lăuntrice domoale, poezia lui Liviu Popescu adaugă în adîncime ceea ce își refuză în perimetru. E un semn bun pentru un debutant care nu-și etalează, cum de atîtea ori se întîmplă, pînă și secrețiile cele mai intime ale eului.

Scutită, pe de altă parte, și de sechelele, așa de greu de evitat, ale provincialismului, poezia lui Liviu Popescu anunță evoluții substanțiale.

Mihail IORDACHE

VICTOR T. RUSU

În umbra cuvintelor

■ **CÎT DE SCURTĂ** a fost călătoria și iată, deja mă
întorc purtînd pe brațe trupul răpus de întristare
al fratelui meu. Ziua, ca o cetate plină de
leșuri, a rămas în urmă, în amintire, în somn.
■ **ÎN FAȚA FERESTREI** stăteau adunate animalele pentru
jertfă, stătea iluzia cu venele deschise, iar poetul,
în fața genunchilor ei, netulburat îi dicta cele
din urmă cuvinte. Stăteau cei însemnați și cei
trimiși în exil, se aliniau sclavii frumoși, cu
înfățișare aspră. Către amiază erau pregătite numeroase
întreceri sportive și alergări de cai. Se
împărțeau cereale și bani, era purtat în triumf
bustul aurit al clipei următoare, erau scoase din
magazii statuile și laurii.
■ **CE SCURTĂ** a fost sărbătoarea și iată, uitarea a
izbucnit ca o limbă de foc, mai întîi, de sub cupola
albastră a circului. Apoi s-a întins peste case
și cartiere, prin ulițe și prăvălii, s-a revărsat pe
ogoare, a umplut văile. Nimeni nu s-a încumetat
să privească-napoi.
■ **DE-ACUM** totul va fi transformat. Cele dintîi lucrări
vor fi ale ochiului. I se vor da în grijă, de la
un capăt la altul, cele nemișcate, statuile, munții
și oasele de cărbune ale poetului. În polul de
gheață vor locui, sub tăioasă privire, metalele.
Largi peisaje vor adăposti grîul, sarea, noroiul.
Pe dinăuntru, pietrele vor fi cercetate pe rînd
pînă cînd le vor acoperi nepăsarea, tristețea și
frigul. Pînă la măduvă lemnul va fi căutat, luîndu-i-se
flacăra și înălțarea. Pîntecul tău —
pînă cînd vei naște vibrarea și scînteierea.
■ **MAI SCRIU UN CUVÎNT** și privirea, trecînd
peste el, se-ncruntă și-l părăsește, săpînd prăpastie
dinaintea lui și-n spatele lui. Cu rîvnă,
cu înverșunare, ca un gropar — privirea mea — cînd
simte furtună deasupra capului. (Stau literele-abia
-ncepute în trupul cuvîntului orb și încrezător.
Îi strălucește pielea și el așteaptă înfrigurat,
în timp ce privirea-l împinge ușor către margine...)
■ **IATĂ-MĂ** dezbrăcat de toate zalele. Am lepădat
și săgețile și armura și tot ce mi-a fost de folos
pe cîmpul de luptă, ca să mă-nfățișez înaintea
acestui străin de gheață. Îi spun : „dacă mai e ceva
de făcut, să fie luată culoarea neagră din fața
acestor trecători ; să fie strivită sub talpă
culoarea albă din căpățîna călăuzei ; și frazele
țintuite de porți să fie eliberate".

■

■ **CUM S-AR MAI DUCE** toate-n somn dacă-aș gîndi la
tine ! Cum m-aș opri din cîntec (de m-ar cuprinde
răul, șoapta și minciuna) și-aș alerga după
nțelesuri ca după insecte vii, prin iarbă ! Un gol
înfrigurat m-ar aștepta sub piatră, cu degetele-ntinse.
Ca și cînd numai așa ar fi drept să trăiesc !
■ **PICIOARE-N DANS**, picioare pretutindeni, pe-ntinderi
albe de nisip. Scormonitoare stele albe preschimbate-n
șerpi. Si oul, singur, îngropat în ghețuri.
■ **SINGURĂTATE**, haină de fier, gust de cretă în gustul
vinului, steag alb în fumul durerii ! Tu reîncepe
ospățul, trăiește mai departe și dacă nici așa
nu te-ai acoperit de tristețe, degeaba te mîngîie
lacrima, în zadar te impresoară piticii și dansatorii,
poeții și curtezanele ! Printre ei, temerarii,
eroii și veteranii, printre cei care știu și
printre cei care doar presimt, un ochi privește
tresărirea și o încuviințează.
■ **MÎINELE TALE** au adormit și toate inelele s-au
rostogolit în temniță. Ți-aș aminti acum anumite
cuvinte și anumite gesturi și odată cu ele ar
căpăta contur iubirea nouă. Dar trec pe lîngă
lucruri ca pe lîngă țărmuri de ape și-aud
numai vibrarea trupului tău de fier arcuit.
■ **ÎNTR-O SINGURĂ CLIPĂ** știu că nu mi-au fost
de-ajuns carnea și gîndul. S-au scufundat și ele,
împreună cu sîngele, laptele, otrava și celelalte
bezne. În urmă doar oboseala ochilor mei,
o durere în brațe și-n umărul care ține
steagul și gîndul că nimic n-am
sfîrșit.

DEBUT

Nopțile Sarmizegetusei

PIESĂ ÎN PATRU ACTE

ACTUL I — SCENA I

(Lîngă zidurile Sarmizegetusei)

DIEGIS : Simt cum se trezește în mine o frică nelămurită. De unde a venit ? De ce am așteptat-o cu brațele încrucișate ? Eu îmi urmez umbra ori umbra alunecă pe lîngă pașii mei care astăzi nu mă duc nicăieri ? Mă joc în praf precum un copil fără minte. Să nu mă iau singur drept altcineva. Ce mîini palide și reci ! Mai bine aș crede că umbra mă îndeamnă să caut printre pietre un loc încăpător unde să-mi îndes pumnul de cenușă al trupului meu. Sînt doar sminteala gîndului ce se rotește fără rost în jurul vorbelor goale ? Sînt mai mult decît o nălucă biciuită de umbre ? Sînt visul ce ține de urît în noapte pietrelor cioplite ? De ajuns cu zîmbetul meu chinuit ! Să mă îndrept liniștit spre casă. Pe drum voi reveni la judecăți mai cumpătate **(Intră Longinus)**. A, dar omul acesta s-a obișnuit să meargă în două picioare !

LONGINUS : Cu ce pot să-i fiu de folos regelui de mîine al dacilor ?

DIEGIS : Tăcînd și plecînd. Altceva nimic.

LONGINUS : Am venit cu hotarele Romei după mine. Tinere, jocul nostru poate să înceapă. Voi avea destulă răbdare cu lumea ta, Diegis ?

DIEGIS : Umblă încet, generale ! Adulmecă tot, romanule ! Pînă cînd, bunule prieten ?

LONGINUS : Să nu ne certăm, Diegis. Noi vom cuceri pămîntul. Am multe vești neplăcute să-ți răstorn dinainte. Ai urechi încăpătoare ?

DIEGIS : Sărmane pribeag, cît ești de nefericit ! Dorești să rămînă după tine o poveste frumoasă ? Îngroapă-ți necazurile în pămîntul tău.

LONGINUS : Nu te îndepărta prea tare de casă. S-ar putea să nu nimerești drumul de întoarcere. Și nu arunca din tine nerozii, doar ca să-mi arăți cît sînt de înțelept. Dar să nu-mi uit vorba.

DIEGIS : Longinus, fii binevenit cu sfaturile tale. Nu sta ! Pornește spre legiunea ta cu sacul plin de minciuni.

LONGINUS : Între noi e pace. De ce privirea ta vrea să mă ucidă ?

DIEGIS : De ce privirea mea nu poate să vă ucidă ?...

LONGINUS : Cu sabia, Degis. Fă-o să nu mai atîrne degeaba legată la șold. Ce mai aștepți ?

DIEGIS : Aștept să treci mai departe. E pace, Longinus. Din porunca lui Decebal. Ai început să te îngrași, înfulecînd din tihna noastră. Să ne strîngem cu iubire în brațe.

LONGINUS : Vorbești de iubire, cînd inima îți este neagră de ură ? Trezește-te !

DIEGIS : „Ori dormi împăcat ! Pășește ușor prin somn ! Eu nu te voi urma. Pentru că și eu am somnul și visul meu." Te ascult. Pentru că nu mi-am astupat urechile cu mîinile. Acum îmi cuprind capul între palme. Nu te mai aud.

LONGINUS : Cum să te ajut ca să-ți vii puțin în fire ? Numai dragostea te-a putut zdruncina atît de rău.

DIEGIS : Coboară de pe spatele meu ! Și nu-mi bîzîi în nări, că mă faci să sforăi ca urșii care s-au trezit mai devreme primăvara din somn și au dat cu botul de ger.

LONGINUS : Se vede că ai trăit printre urși, de vorbești ca un lup de lapte. Am plecat. Sînt dușmanul tău dacă-ți vreau binele ?

DIEGIS : Și nu-mi ceri să-ți port de grijă în schimbul bunătății tale. De ce-ai venit ?

LONGINUS : Te pîndește o primejdie slută și zbîrcită. Fii cu băgare de seamă.

DIEGIS : Dacă mă întind la vorbă cu tine, la ce gînduri iscusite să ajungem ? Să-ți dau și lacrimile mele ca să-ți fie ție mai cald ? Pe altă dată !

LONGINUS : Iubirea să te ocolească, Diegis, ca să poți apuca și anii aducerilor aminte. Rămîi cu bine !

DIEGIS : Rîvnesc să aflu mai multe decît am știut pînă acum. Să mai vii pe la noi. Te astept.

LONGINUS : Nici un cuvînt despre iubire. Altceva nu am ce să-ți mai spun. Sînt grăbit.

DIEGIS : Vrei de la mine ceva pe care eu nu-l pot ghici. Vorbește ca să poți pleca. O, cît mi-am dorit să mă pot duce senin la culcare, convins că romanul este mulțumit ! Soarele asfințește, Longinus.

LONGINUS : Pe aici, Diegis, să nu te împiedici. Invață să iubești, tinere. Te așteaptă. Doar pe tine te dorește. Nu ai scăpare, dacule. Crede-mă, îți sînt prieten. Să mă strigi în ajutor. Voi fi pe aproape. Vise plăcute, copil rătăcit. Am zărit în privirea ta cum crește un brad subțire și înalt. Inchide ochii și pregătește-te de plecare. Fie-ți de ajuns cît ai aflat de la mine. Drum bun, călătorule alb ! **(Longinus iese)**.

DIEGIS : Mi s-a încleștat gura. Nu am putut scoate o vorbă cu care să-i tai trăncăneala. Dar mîinile ? Să fi vorbit cu mîinile ! Cu degetele ! Uneori vorbești mai limpede cu degetele, decît cu buzele. Și degetele, mele au tăcut în fața romanului. Le voi pedepsi aspru **(Intră Zalpa)**.

ZALPA : Cum vorbești, băiatule, cu sabia de lemn ?

DIEGIS : Ca un necopt ce și-a pierdut mințile mîngîind pașii din lut ai femeii iubite. Dar tu cine ești, arătare ?

ZALPA : Nu țipa ! Să nu-ți fie teamă de mine. Eu te voi însoți pe ultimul tău drum. Cînd vorbești de unul singur, fă-o pe șoptite. Să nu te ia lumea drept nebun. Ai înțeles tot ce ți-am spus ?

(continuare în pag. IV)

Costel PRICOPIE

PERMANENȚE

Perpessicius – corespondență inedită

Publicăm în continuare (vezi : **Pagini bucovinene,** nr. 9, 1984) încă două scrisori de-ale lui Perpessicius, care se vor include, desigur, în **Opere,** 13 : **Corespondența.** Scrisorile au fost descifrate de noi — cu concursul lui Dumitru D. Panaitescu — fiul lui Perpessicius. Acesta din urmă ne scria, la un moment dat, că : **„descifrarea scrisului perpessician... este dificilă“.**

Grațian JUCAN

București, 18 Martie 1958

Dragă Domnule Jucan,

Am primit plicul d-tale dimpreună cu manuscrisul bibliografiei eminesciene și anuarul liceului, pe care ai avut amabilitatea să mi-l trimiți și-n care am citit cu plăcere nota dtale, de specialitate. Socotesc bibliografia periodicelor, ce ai întocmit, extrem de utilă și mi-ar plăcea să o văd tipărită. Mîine o trimit printr-un colaborator al colectivului vol. VI din ediția Eminescu, lui Savin Bratu, redactor al Caietelor Critice. Îmi place să cred că-l va interesa și că o va reține pentru publicația amintită. Îi trimit, dimpreună cu cîteva rînduri, și adresa dtale. În cazul că vor surveni alte hotărîri — voiu căuta să te înștiințez.

În privința culegerii de folclor eminescian, sunt întru totul de acord. Eu însumi lucrez în momentul de față la elaborarea volumului VI, care e rezervat literaturii populare (Volumul V se pare că a intrat în mașină, dupa o serioasă criză a hîrtiei) și-mi dau seama cît de necesare sunt astfel de lucrări, mai mult sau mai puțin ingrate. De aceea vă doresc deplin succes.

Primește, dragă domnule Jucan, salutările mele cordiale

Perpessicius

P. S.

O mică rectificare : director general al Bibliotecii Academiei nu mai sunt din Mai, anul trecut. Cred că n-am fost nici două luni și din motive de sănătate am demisionat.

P.

București, 13 aprilie 1958

Scumpe Domnule Jucan,

Am primit scrisoarea dtale, dimpreună cu articolul „Un vers eminescian“. Îți mulțumesc că am luat cunoștință de el, cu atît mai mult cu cît dreptatea e de partea ceastălaltă. Volumul V care în momentul de față se trage și se broșează răspunde decisiv și anulează toate fanteziile lexicale ale regretatului D. Popovici, altminteri un admirabil exeget și pe care l-am stimat întotdeauna, minus excesele gratuite, precum și cazul de față : există în **Memento I,** versiunea primă din 2 257 (a doua din 2 259 < din care am dat în facsimil pag. 1 la **Postume**) o variantă cheie : basmele **voioase** cresc > b. **copile** cresc. Fără să mai vorbim de sens. Volumul V aduce și o erată minimală. Cu cele mai bune salutări.

Perpessicius

Simeon Florea Marian și revista „Amicul Familiei“

Avînd un caracter enciclopedic, iar mai apoi preponderent beletristic, revista **Amicul familiei,** de la Gherla, a acordat, cel puțin în prima jumătate a existenței sale (apare între 1878—1890), un spațiu larg culegerilor de folclor și problemelor de folcloristică. Sîntem în perioada în care folcloristica românească din cele trei provincii era într-o fază de tranziție de la „școala lui Alecsandri“ la etapa cînd Hasdeu începe să-și impună principiile sale și, prin urmare, folcloristica noastră intră pe un făgaș științific ferm. În acest context **Amicul familiei** își are în Simeon Florea Marian colaboratorul de primă mărime, multă vreme singurul semnatar al paginilor dedicate creației populare literare. Astfel, publică încă din numărul 3 al revistei de la Gherla, sub genericul **Datine și credințe române,** o serie de studii și culegeri ce dovedesc încotro se îndreaptă interesul său, metodele de investigație, pasiunea muncii și adîncul său patriotism.

„Ca simplu adunător al datinilor și credințelor române — notează el cu modestie la sfîrșitul studiului despre corb — nu pot să fac o descriere și analiză mai extinsă asupra poveștilor și baladelor amintite. Cauza însă pentru care le-am înșirat eu aici este ca să fac atenți pe învățații români asupra lor ca ei să le explice“.

Perioada cea mai fructuoasă a colaborării, la revista condusă de N. Fekete Negruțiu, este anul 1879, cînd, în studii, ce uneori se continuă de la număr la număr, Simeon Florea Marian prezintă și analizează descîntecee din Bucovina sau publică grupaje de doine populare din același ținut. Scrisul său, uneori sobru, alteori patetic, e străbătut constant de un vibrant patriotism. Tratînd, spre exemplu, despre prezența cucului în poezia populară și credințele românești, el notează : „Românul, căruia îi place să trăiască în mijlocul naturii, care se bucură mai mult decît oricare altul de învierea ei, în anunțarea niciunei paseri n-are așa de mare încredere ca într-a cucului“.

Pe S. Fl. Marian îl interesează stringent terminologia populară a diferitelor obiceiuri și ramuri tehnice ; cercetează diverse denumiri de plante, pasări, insecte, sărbători și lansează apeluri pentru colaborare și sprijin în numărul 12 din iunie 1879. Avea intenția de a institui sistemul monografiilor etnografice și folclorice (în 1882 Hasdeu îl considera „singurul etnograf român“), încercînd să fixeze o rețea de informatori permanenți, cărora le trimitea chestionare. Dar mai dorea să pună în circulație și norme speciale de culegere, tehnici de notare adecvată a artei populare ; mai intenționa, de asemenea, să depisteze specii folclorice neglijate altădată. În apelul din **Amicul familiei** îl interesează a i se transmite „legendele sau poveștile, datinile și credințele, obiceiurile și moravurile, proverbele și zicalele, cîntecele și cimiliturile cîte le sînt cunoscute“ oamenilor despre păsări. Apoi, pentru fiecare pasăre în parte, urmează întrebările necesare, ceea ce dovedește că Simeon Fl. Marian cunoștea obiceiurile, aștepta confirmări, nuanțări, știa să opereze cu chestionarele. Iată, spre exemplificare, întrebările referitoare la păun :

„Care e povestea acestei paseri ? La ce fel de descîntece și farmece sau vrăji se întrebuințează ? Ce mai fac românii cu penele de păun ? Ce crede poporului cînd strigă păunul ? Ce datine și credințe mai are poporul despre păun ?“

Grăbit însă în alcătuirea unor lucrări monografice și reprezentative pentru toate ținuturile românești, folcloristul bucovinean este, din păcate, convins că munca de culegător o poate face „oricine și fără cea mai mică greutate“. După împlinirea unui an de la lansarea apelului întru alcătuirea **Ornitologiei populare române,** în numărul 27 al revistei (1880), el avea să constate că „dintre toți abonații și neabonații la ziarele în care s-a aplicat apelul meu numai singuri doi inși au aflat de bine a-mi răspunde și a-mi trimite unele notițe foarte interesante“ (Acești doi inși erau unul din zona Dejului — satul Ciubăncuța —, altul din Șomcuța Mare). „Toate națiile — notează amar, supărat, mustrător — scot la lumină nu numai tezaurele ce stau ascunse în sînul poporului, ci și chiar și ale altor națiuni, de care prea puțin lipsă ar avea să se intereseze“.

Mîhnirea aceasta ar putea fi o explicație pentru apariția din ce in ce mai rară a numelui său în revista de la Gherla. Oricum, relațiile vor fi rămas cordiale, de vreme ce în 1886 revista anunța ieșirea de sub teascuri a volumului **Descîntece populare române** culese de fostul ei colaborator.

E nu puțin să conchidem că, prin Simeon Florea Marian, **Amicul familiei** a reușit să iasă din perimetrul îngust, provincial, să se constituie, pentru vremea aceea, prin paginile de folclor și folcloristică, într-un focar de propagare și conservare a creației populare românești. Colaborarea lui este încă o dovadă a frecvenței și naturaleței relațiilor dintre cele două ținuturi românești : Transilvania și Bucovina.

Cornel COTUȚIU

Despre începuturi

(urmare din pag. I)

Și într-adevăr cercetările arheologice ce s-au întreprins cu stăruință pe teritoriul Sucevei ne dovedesc că într-un număr apreciabil de puncte au apărut vestigiile unor străvechi civilizații ce aparțin epocii pietrei, nelipsind nici cele mai noi ale epocilor bronzului și fierului.

O trecere în revistă a tuturor descoperirilor ar depăși ceea ce și-au propus aceste rînduri. Din această succesiune neîntreruptă a descoperirilor merită să menționăm, totuși, secvența vestigiilor dacice. Fie în zona Șipotului, fie în cea a străzilor Mirăuți sau a Tipografiei, de pe teritoriul orașului, ca și în marginea lui, la Siliștea Șcheii, vestigiile relevă o mare varietate a materialelor (ceramică locală și de import, unelte și ateliere meșteșugărești, locuințe și morminte), care dovedesc că aici, acum 2000 de ani, era o intensă viață dacică. Nici după ce aceste așezări și-au încheiat existența, locurile nu s-au „pustiit“, căci urmele de viață omenească se succed cronologic, vorbindu-se la Suceava, de o vatră permanentă de locuire.

La începutul secolului al XIV-lea, așezarea de la Suceava prindea contururi din ce în ce mai precise, ca la mijlocul acelui secol să capete un vădit caracter urban, fapt ce a determinat, numai peste cîteva decenii, pe Petru Mușat să o aleagă ca reședință. O dată ce orașul dobîndește această calitate, fiind străjuit și de o inexpugnabilă cetate, el va cunoaște o glorie pe care scurgerea veacurilor nu o va mai șterge. Dacă prin mutarea reședinței domnești, Petru Mușat poate fi socotit ca un adevărat ctitor al Sucevei, înscriind-o deplin, cu 600 de ani în urmă, în analele istoriei naționale, nu putem trece nici peste bogatele descoperiri arheologice ce dovedesc o continuitate multimilenară de locuire. Și abia acum putem spune că mărturisirea acelor oameni bătrîni de la 1782, prin care ei căutau începuturile locuirii la Suceava în vremuri atît de vechi, nu era fără temei. Suceava, ca un destin eroic, nu stă numai sub stindardul luptei pentru libertate, ci și sub cel al statorniciei românești.

Trec niște cai

cine dă cailor bice
cine din urmă îi mînă

dinspre un veac spre alt veac?
in trap trec ușor niște cai
in șeile lor ducînd
o prăbușită lună

ies în porți
copiii
făcîndu-le semnul

dinspre un veac spre alt veac
in trap trec ușor niște cai
în șeile lor ducînd
o prăbușită lună

cine din urmă îi mînă ?

Locul de unde vin zăpezi

ninsori în mine cresc

culoarea lor
miracol frînt
de tine nu

nu-i loc de primăveri
templu voi fi
ce-atinge locul
de unde vin zăpezi

Rafila RADU

O altă amiază

Rămăsesem singur pe un liman de timp
Și n-ai vrut, n-ai putut, poate, să chemi
Clopotul ciudat din alt anotimp,
Izvodit din dor și din curgere de vremi !...

Catedrală

Preotul iubirii slujește neîncetat,
Sihăstrind iubiri necerești,
Să-și dăruiască sieși în păcat
Altarul clipei, în care sfîntă ești !...

Ești

Ești galaxia pierdută
În care aș vrea să mă mut,
A adevărului zodie mută,
Uitată în timp neînceput !...

Regret

Blîndețea clipei nu mă-nșeală
Nici lumina răsturnată în apus...
Clopotul vremii bate cu sfială
În albe anotimpuri ce s-au dus...

Ilie DAN

5 minute cu Romulus Rusan

(urmare din pag. I)

RIOARĂ drept o etapă sensibil deosebită în scrisul lui Romulus Rusan. Dar el ce spune ?

R. R. Nu-mi pot da seama, așa cum nu-ți poți socoti un copil mai bun sau mai rău decît celălalt. Fiecare carte mi-a cerut o dragoste la fel de mare, nu pot face discriminări. Poate că, fiind o carte în trei volume, mi-a cerut un efort de sinteză mai mare, deci, în sensul acesta a fost un test de maturitate mai important. Atașamentul deosebit față de această carte poate fi, însă, din partea publicului, doar un semn de curiozitate, fiind vorba de o călătorie. În ce mă privește, nu țin mai puțin la schițele din ROUA ȘI BRUMA decît la **Călătoria spre...**

— De ce atîtea călătorii ?

R. R. Pentru că am avut norocul să le fac, situație care mă îndatorează enorm față de cititorul ce n-a avut noroc și mă obligă să-i raportez cele trăite. Itinerarul, cu cît mai neobișnuit, îmi trezește nu un complex de superioritate, cum au atîția, ci din contra unul de inferioritate, de umilință. De altfel, aș observa că majoritatea prozelor mele sînt niște stări de călătorie, chiar atunci cînd ele se întîmplă pe strada mea, în trenul cu navetiști sau în pădurea de la țară. Starea de călătorie este catalizatorul firii mele cam potolite, ea îmi dă acuitate și mă scoate din mine spre exterior.

— Altă întrebare, mai bine pregătită : „Imperiile seculare sînt ale unui memorialist rafinat, cu senzori ascuțiți și sedimente culturale demne de respect. Prin filtrul lor, imaginile descrise par inedite și pline de farmec. Alături de Romulus cititorul trăiește perpetuu sentimentul, liniștitor, că nu există șansa de a pierde, în orice călătorie ar face-o, cu el, esențialul, caracteristicul. Mai mult, relatările și istorisirea evenimentelor sînt făcute cu un invizibil surîs, timid dar fin, nu rareori cu umor și un bun simț care marchează milimetric totul: impresie, senzație, aducere aminte istorică ori personală, reflecție. Simțirea scriitorului e una foarte muzicală, capabilă a se exprima în imagini pline de colorit și căldură. Nici o clipă cărțile lui Romulus Rusan nu te obosesc, căci totul e îngrijit, delicat, fără nimic de prisos“. Dar ce a spus critica ? V-a răsfățat, ori nedreptățit ?

R. R. N-am privit cu mare aviditate ce s-a scris despre mine, fie că a fost de bine sau de rău. Sînt cronici care mi-au rămas necunoscute, pentru că n-am ajuns să cumpăr revistele de la chioșc sau să le caut la bibliotecă. Cred că, așa cum scriitorul are datoria să se exprime, în raport cu sine, așa și criticul trebuie să se exprime în raport cu scriitorul. Este o relație de democrație la care omul civilizat din noi ne obligă să ne supunem.

— La ce meditează, seara tîrziu, Romulus Rusan ?

R. R. La ce n-a făcut și ar fi trebuit să facă...

Fapt divers

ziua dureros palpitînd
din aripile rupte
— un plămîn uriaș
absorbind drumul cu
stele :
galbeni de aur
îngenunchind în
potirul de
floare a zorilor
spune-mi
tu cînd mai respiri ?

Gabriela CIOBANU

Salt 2

Și uite,
Bulgărele ăsta
De apă
Care mi
Se alintă
Între vîrful
degetelor
Și podul palmei
E, desigur,
Privirea ta.
Dar eu ?...

Lucian-Ștefan COJOCAR

DICȚIONAR LXII

Loghin Constantin (n. 4. IX. 1892, Budeniți-Storojineț — m. 1960, Berchișești), istoric literar. Studii secundare la Liceul „Aron Pumnul“ din Cernăuți. Absolvent al Facultății de Litere și Filozofie a Universității din Cernăuți în 1919. Profesor în învățămîntul secundar (Școala Reală Superioară din Cernăuți, 1920—1940, Liceul „Matei Basarab“ din București, 1941—1942, Liceul Comercial și Colegiul Național „Diaconovici-Loga“ din Timișoara, 1944—1949, Școala Pedagogică din Gherla, pînă la pensionare, în 1957). A colaborat la revistele culturale bucovinene, în ziarul „Universul“ semnînd cu pseudonimul „C. Frunză“. Pentru scurtă vreme a scos la Cernăuți revista „Tribuna“.

Lucrări publicate : **O sută de ani de la nașterea lui Alecu Hurmuzachi,** Cernăuți, Ed. Glasul Bucovinei, 1924 ; **Anul 1848 în cultura și literatura Bucovinei,** Ed. Glasul Bucovinei, 1926 ; **Scriitori bucovineni.** Antologie, București, Tip. Reforma Socială, 1924 ; **Istoria literaturii române din Bucovina 1775—1918 (în legătură cu evoluția culturală și politică). Cu 38** clișee, Cernăuți, Ed. Mitropolitului Silvestru, 1927. **Antologia scrisului bucovinean (pînă la Unire), vol. I, Poezia și vol. II, Proza.** Cernăuți Ed. Mitropolitului Silvestru, vol. I, 1938, vol. II, f.a. ; **Antologia literaturii romane pentru bacalaureat,** Cernăuți, Ed. Mitropolitul Silvestru, 1938 ; **Eminescu și Bucovina,** Cernăuți Ed. Mitropolitul Silvestru, 1943 (în colaborare) ; **Chestiuni de limba română pentru bacalaureat,** Cernăuți, Ed . Mitropolitul Silvestru, 1929 ; **Gramatica limbii române, vol. I și II, București,** Ed. Universul, 1941 ; **Societatea pentru cultura și literatura română din Bucovina 1862—1932. Schiță istorică cu prilejul jubileului de 70 de ani,** Cernăuți, Ed. Mitropolitului Silvestru, 1932 ; **Curs complet de stenografie română cu vocale,** Suceava 1922.

Constantin Loghin a fost un pasionat susținător al scriitorilor bucovineni din perioada interbelică. Utilă sub raport documentar este și încercarea de sinteză privind literatura din Bucovina în perioada 1775—1918. A scris pentru uz didactic, între altele, și o schiță de istorie a literaturii române în limba germană, în colaborare, precum și o gramatică a limbii române, în două volume. De o deosebită utilitate didactică s-au dovedit manualele sale de cl. I și a VIII-a de liceu, precum și lucrarea **Chestiuni de limba română pentru bacalaureat,** republicată în 6 ediții, între 1929—1943.

Preocupările sale de cercetare a culturii bucovinene sînt meritorii și ele s-au desfășurat în cadrul Societății pentru cultura și literatura română din Bucovina, al cărei secretar și vicepreședinte a fost o perioadă îndelungată.

Referințe critice : Straje, Mihail : **Dicționar de pseudonime,** București, Ed. Minerva, 1973, p. 397.

Lupescu, Mihai (n. 5. IX. 1862, Spătărești — m. 17. VIII. 1922, Bogdănești), folclorist. Absolvent al Școlii normale „Vasile Lupu“ din Iași, în 1884. Învățător la Broșteni, apoi director al Orfelinatului agricol din Zorleni (Vaslui) între 1898—1920. Redactor la revistele **Șezătoarea** și **Ion Creangă,** colaborator la **Casa rurală, Contemporanul, Gazeta săteanului, Lumina pentru toți** ș.a.

Volume publicate : **Cromatica poporului român,** București, 1914 (în colaborare cu Tudor Pamfilie) ; **Botanica poporului român,** Fălticeni, Tip. Iosef Bendit, 1915 (în colaborare cu A. Gorovei) ; **Tei — legănat. Folclor moldovenesc.** Ediție îngrijită de Petru Ursache, Iași, Ed. Junimea, 1975. În manuscris au rămas studiul **Bucătăria poporului român,** 17 povești culese la clăci, precum și 41 de povestiri și legende. Mihai Lupescu a fost un culegător de folclor pasionat și competent, publicînd materiale și studii în colecțiile lui S. Fl. Marian, I. A. Zanne, Artur Gorovei și Tudor Pamfilie. Notabilă rămîne și activitatea sa culturală de „luminător“ al sătenilor.

Referințe critice (selectiv) : Bogrea, Vasile : **Mihai Lupescu — în Dacoromania,** Cluj, II. 1925, p 893—894 ; Datcu, Iordan și Stroescu, S. C. : **Dicționarul folcloriștilor,** București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1979, p. 261 ; Ciubotaru, H. **Din corespondența lui G. T. Kirileanu cu Mihai Lupescu. Contribuții la cunoașterea revistelor „Șezătoarea“ și „Ion Creangă“** — în Anuarul de lingvistică și istorie literară, Iași, Tom. XXIV. 1978, p. 159—173 ; Ionescu, Serafim : **Mihai Lupescu** — în Vestitorul satelor, Fălticeni, 14, nr. 16, 1926, p. 2—5 ; Siadbei, I. : **Folcloristul Mihai Lupescu** — în Șezătoarea, 30, nr. 10—11, octombrie — noiembrie 1922, p. 260—261 ; Ursache, Petru : **„Șezătoarea“ în contextul folcloristicii,** București, Ed. Minerva, 1972, p. 117—118.

Ion PÎNZARU

PAUL CELAN

Poem nocturn

Legate și încrucișate nocturn
Buzele florilor
Încrucișate și trunchiurile molizilor
Încărunțit mușchiul zbuciumată piatra
Zborul fără sfîrșit al stăncuțelor peste
Ghețari aceasta este lumea
În care ne odihnim pe care noi o surprindem
Ei nu vor mai ști ora
Nu vor mai număra fulgii
Nu vor mai urma apa spre stăvilar
Ei se află departe în lume
Fiecare în noaptea sa
Fiecare în moartea sa
Trist descoperit eliberat
De cel de aproape de cel îndepărtat
Ei poartă vina pe care originea lor a însuflețit-o
Spre un cuvînt care prin nedreptate
Există ca o vară...
Un cuvînt — tu știi — ca un cadavru...
Lasă-ne să-i spălăm
Lasă-ne să-i pieptănăm
Dăruește-ne ochiul lor
Înspre cer să-l urcăm...

Tîrziu și adînc

Răutăcioasă precum cuvîntarea cu vorbe
Aurită începe această noapte
Noi mîncăm merele muților
Și facem o operă pe care o lăsăm bucuroși
stelelor

Stăm în toamna teilor noștri
Precum visătorul roșului steag
Ca oaspetele arzînd din sud
Jurăm lui Hristos cel Nou
Praful să-l însoțim cu praful
Păsările cu gheata călătoare
Inima noastră cu o moară de apă
Jurăm lumii jurămintele sfinte ale nisipului
Le jurăm cu plăcere
Le jurăm sonor de pe acoperișurile
Somnului fără vise fluturînd părul alb al
timpului

Ei strigă : Voi huliți!
Noi stim asta de mult
O știm de mult și ce-i de făcut ?
Voi măcinați în morile morții
Făina albă a făgăduinței
Așezînd-o în fața fraților și surorilor noastre
Voi huliți ne avertizați voi
Și noi știm asta...
Să vină să vină peste noi
Să vină să vină peste somnul nostru
Atoateprevenitor marea răzvrătită
Rafala întoarcerii ziua miezului nopții...
Și vine ce nicicînd n-a mai fost:
Vine un om din mormînt !

Traducere din limba germană de
Gertrude VOINESCU
și George DAMIAN

CADRAN

Adevărul în critică

O eventuală sociologie a succesului literar și-ar găsi suficiente elemente de investigare în imediata realitate. E suficient să răsfoiești revistele noastre pentru a constata cu uimire că mai în fiecare săptămînă acestea semnalează fie ivirea unui autor de excepție, fie apariția a două-trei cărți memorabile. Dacă nu chiar și una și cealaltă. Și cînd „diagnosticul" se întîmplă a fi girat de o semnătură prestigioasă, în scurt timp elogiile proliferează prin contaminare. Și uite-așa, de pildă, un norocos „descoperit" de maestrul X va fi peste noapte instalat în fruntea clasamentelor (de generație, de promoție etc.) pentru ca după o vreme numele lui să capete virtuți „referențiale" : urmează interviurile, profesiunile de credință, fragmentele de operă cu chipul fotogenic al respectivului și toate celelalte. Dar să exemplificăm. Se vorbește tot mai insistent de „cei care vin" sau, cum zic alții, de „generația 90". Cristian Popescu e unul dintre noii aspiranți la gloria literară, în care se investesc mari speranțe. El citește în Cenaclul „Confluențe" un fel de compuneri glumețe ce se vor a fi... poezie. Iată o mostră : **„Pe Cristi trebuie să-l înțelegeți. Spune el multe despre noi, dar să nu-l luați în serios. El ne iubește și ne respectă iar noi am crezut totdeauna în talentul lui. Cînd scrie despre mine că sînt cochetă și că el nu strînge doar negru sub unghii, ci un fel de roz, la degetele mici, ca să nu mai dăm bani pe pudră și pe ruj, o spune, așa, cu delicatețe și se gîndește de fapt la micile mele economii. Așa e el. Nu e făcut pentru lumea asta".**

Numai că nu-i nici o glumă, pentru că C. P. a și fost declarat de mentorii săi poet de mare perspectivă **„dovedind o maturitate evidentă"** (vezi SLAST nr. 5), iar micile sale povestioare hazlii (din care am reținut și noi un fragment), e de părere un autoritar critic, fac parte, chipurile, dintr-un **„poem uriaș cu alura unei epopei"**. Orice cititor de bun simț își poate da seama că adevărul este cu totul altul. Aceleași formule hiperbolizante se practică și în cazul unor autori de volume, atunci cînd recenzenții vor cu orice preț să dovedească ceea ce nu poate fi dovedit. O cronică găzduită de **România literară** (nr. 9) referitoare la Mariana Ionescu și romanul său de debut „Exerciții de fidelitate" (carte modestă, de altfel, „trasă" după rețeta schemelor narative în vogă) aduce cu o sorcovă a superlativelor. **„E o adevărată plăcere lectura unei asemenea roman"**, se extaziază de la bun început binevoitorul cronicar, pentru că autoarea **„posedă arta sugestiei, lăsînd un larg spațiu deschis imaginației cititorului"** ; după care, ocolind cu prudență argumentele, el ne informează că volumul **„e un roman dens, concentrat esențializat"**, adică **„un roman cerebral din care nu lipsește farmecul vieții adevărate"** (sic !), e, nici mai mult nici mai puțin, decît **„o reușită expresie a prozei noastre de analiză psihologică, una dintre tentativele izbutite ale romanului tinerei generații..."**, e, ce mai, **„printre acele puține reușite ale genului din anul literar ce s-a încheiat"**. Nu ne-am fi mirat să se pronunțe și cuvîntul genial.

În aceeași pagină este „descifrat" un alt roman, „Noapte valahă", de Dinu Băcăuanu. Aici jocul afirmațiilor devine derutant. După ce sîntem avertizați că scrierea în cauză este **„un roman stufos, încîlcit"**, autorul aglomerînd **„în el de toate"** și că **„influențele sînt atît de vizibile încît nu te poți feri de bănuiala că autorul pastișează"**, aflăm cu stupoare că tocmai de-aceea cartea dă **„la iveală talentul de netăgăduit, originalitatea autorului"** care **„stăpînește cu subtilitate complexul material la care recurge, ordonîndu-l în simetrii și corespondențe semnificative"**. Și stufoasele considerații cameleonice se încheie într-o diatribă caragialescă : **„Mînuind cu pricepere mai multe stiluri (?!), Dinu Băcăuanu trece cu brio (...) proba stilului realist"**.

Iată de ce, în loc de alte comentarii, vom încheia reținînd semnalul tras recent de Cornel Regman **(Vatra nr. 2)** asupra a ceea ce domnia-sa numește **„problema adevărului în critică"** : **„...în locul adevăratelor criterii — constată dînsul — apar complezența și spiritul de toleranță, care conferă criticii un rol jalnic de sprijinitoare și propagatoare a mediocrității"**.

Ioanid DELEANU

CONSEMNĂRI

Manifestări la Vatra Dornei

Cenaclul Suceava al Uniunii Scriitorilor a prezentat la Casa de Cultură din Vatra Dornei cel de-al XV-lea număr al Revistei literar-artistice vorbite „Forum". Prefațată și prezentată de criticul literar Mihail Iordache, revista a inclus „pagini" de istorie și critică literară, eseu, reportaj, poezie și traduceri. Printre „semnatari" s-au numărat George Damian, Viorel Dârja, Ion Beldeanu, Victor Traian Rusu, Ion Cozmei, Nicolae Cârlan, George Ostafi (grafică satirică), Sandra Țugulea (muzică folk) și actorii Dana și Orodel Olaru. De asemenea, la Casa Cărții „Nicolae Labiș" din Vatra Dornei, a avut loc lansarea noului volum de versuri „Semne de vîrstă", al poetei Cornelia Maria Savu. Despre creația autoarei au vorbit scriitorii Ion Beldeanu și George Damian. **(I. D.)**

Șezătoare literară

La Căminul Cultural din Drăgoești, iubitorii de literatură s-au întîlnit în cadrul unei șezători literare, cu poeții suceveni Marcel Mureșeanu, Ion Cozmei, Victor Traian Rusu, Viorica Petrovici și Gheorghe Lupu. Primarul comunei, Vasile Strugaru a prezentat celor de față un amplu documentar despre realizările economice și social-culturale ale localității. **(D. M.)**

Participare

La recentele manifestări organizate în județele Timiș și Caraș-Severin de către Uniunea Scriitorilor din R.S.R., sub genericul „Eroi ai muncii, eroi ai literaturii", din partea Cenaclului Sucevean al U.S. a participat poetul Marcel Mureșeanu. **(D. M.)**

Seară de muzică și poezie

În cadrul întîlnirilor lunare ale „Atelierului S.", la Muzeul județean Suceava a avut loc o seară de muzică și poezie dedicată aniversării a șase sute de ani de la atestarea documentară a orașului Suceava.

Momentele evocatoare, susținute de muzeografii Emil Emandi și Pavel Blaj, au fost urmate de microrecitalul a doi tineri talentați instrumentiști : Tănase Alexandru și Leancă Marinela (pian și, respectiv, vioară), elevi ai secției de muzică a Școlii Nr. 2 din localitate. În încheierea manifestării, poetul Ion Beldeanu a citit din creația sa. **(I. D.)**

Întîlniri cu cititorii

Biblioteca Uniunii județene a cooperativelor meșteșugărești Suceava, mutată de curînd într-un nou și spațios local, dispunînd de un fond de carte de peste 19 000 volume, organizează periodic atractive manifestari cultural-educative. Între acestea s-au înscris și recentele întîlniri cu scriitorii Ion Beldeanu și Gheorghe Lupu. Cu acest prilej autorii au citit din creația proprie, au răspuns la întrebările cititorilor și au acordat autografe pe ultimele lor apariții editoriale. **(I. D.)**

Culturale

La Rădăuți a luat ființă, începînd cu anul școlar 1987—1988, o secție de balet a Școlii Populare de Artă din Suceava. Tinerele talente rădăuțene în arta dansului clasic sînt pregătite cu dăruire și pricepere de prof. Valer Puia, fost profesor de coregrafie la liceele de gimnastică din orașele Gheorghe Gheorghiu-Dej și Deva, la clase care au dat gimnasticii românești nume de rezonanță. **(A. C.)**

Mesager al comorilor de cultură și artă populară din Bucovina, ansamblul folcloric „Miorița" al Căminului Cultural din Mălinii lui Nicolae Labiș a participat, la Iași, la cea de a XX-a ediție a reuniunii folclorice interjudețene de datini și obiceiuri „Iarna românească". Prezentînd un bogat și variat spectacol, „După datina străbună". Într-o confruntare cu formații similare din 15 județe, artiștii amatori suceveni au obținut trofeul întrecerii. **(A. C.)**

Premii

Tînărul poet sucevean Ion Manole a obținut în anul 1987 mai multe distincții la concursurile de poezie din unele județe ale țării. Dintre cele mai semnificative enumerăm :

Premiul revistei „Cronica" la concursul de creație literară „PORNI LUCEAFARUL"..., Botoșani ;

Premiul revistei „ATENEU", la Festivalul național de literatură de la Sighetul Marmației ;

Premiul Consiliului Județean al Sindicatelor din Bistrița Năsăud, la Festivalul de poezie „George Coșbuc" ;

Premiul I pentru poezie, la Festivalul de literatură „AFIRMAREA", Satu Mare ;

Premiul I și titlul de laureat al Festivalului național „Cìntarea României" — etapa republicană ;

Marele Premiu, la Festivalul de poezie „Tudor Arghezi", Tîrgu Jiu, ediția a VII-a. **(D. M.)**

Nopțile Sarmizegetusei

(urmare din pag. II)

DIEGIS : Să dispari îndată, pocitanie !

ZALPA : Mi-ai scos ochii cu dărnicia ta. Viteazule, e vremea să mă lași doar cu zidurile. Să nu-mi tulburi vrăjile ! Îți vor cădea în cap pietrele Sarmizegetusei. Păzește-te !

DIEGIS : Am ieșit să trag în piept aerul rece al muntelui. Și îmi sar în față sălbăticiuni cu apucături de preoți umpluți pînă în vîrf cu sfaturi. Destul ! Pentru astăzi m-am săturat de nebunie. Mai sînt și alte zile cînd ne putem juca.

ZALPA : Jocul nostru de-abia începe. Cu o minciună care prețuiește mai mult decît aurul. Minciuna zboară nestînjenită pe lîngă urechile împăraților și calcă apăsat pe inimile supușilor. Ferește-te !

DIEGIS : Unde am mai auzit cu vorbele astea ? Jocul ?

ZALPA : Iubirea să te cuprindă strîns la pieptul ei. Iubirea, Diegis.

DIEGIS : Longinus. El te-a trimis să-mi fluturi smintelile tale. Du-te după Longinus, femeie zăpăcită !

ZALPA : Poți să te veselești cît poftești pe seama mea, dar cu dragostea nu glumi. Am fost și eu tînără și frumoasă.

DIEGIS : Bătrînica visează și deja simte cum o încing căldurile. Sînt de piatră, băbuțo. Încearcă în altă parte. Mă împingi degeaba de la spate. Eu nu voi merge niciodată înaintea ta. De ce rîzi ?

ZALPA : Cît de blînd este nepotul regelui Decebal ! Te iert pentru că ți-a fost o clipă frică de mine. Și zici că nu știi cine te iubește ? Și mai vrei să te și cred. Cîți nu mi-au trecut prin mîinile mele ! N-am păr în cap. Aleargă și iubește-o ! Voi veni la tine și nechemată. Deslușesc în ochii tăi cum încolțește o moarte frumoasă. Să nu te ții după mine cînd nu vreau să te ascult. Pe curînd, urechi înfundate cu pămînt ! **(Zalpa iese).**

DIEGIS : M-a îndemnat să vorbesc pe șoptite cu mine ? Gălăgia ei mă împinge să tac ? De ce vrea să-mi schimbe liniștea aspră a nopții ce menită este somnului și odihnei, cu zbuciumul nelămurit al visului ce se căznește să ne trezească ? Nu îndrăznesc să mă mișc, de teamă să nu mi se rupă în bucăți picioarele. Sînt mai rău decît un om de fum pe care îl dai afară pe coșul sobei. Sînt o vorbă în gura altora. Strivit și rumegat după plăcerea oricărei năluci. Sînt un scîncet între dinții vedeniilor. E bine că știu. Veniți, umbrelor, să vă judec ! Nu sînteți doar treceri de întunecime. Vă învîrtiți în jurul meu ca să mă lustruiți ca pe un ou. Să pășesc cu grijă să nu mă sparg înainte de vreme De mi-aș putea opri gîndul să nu mai toarcă precum un motan în cotlonul său. Cum să-mi îndepărtez mintea de la cărările netede și drepte, dar sterpe? Ce fac? Mă ascund de zbaterea răcoroasă a presimțirilor după cîteva năzbîtii nepăsătoare ? Somn ușor, pui de umbră !

SCENA 2

(Pe malul unui rîu)

DECEBAL : Pe aici a mai trecut vreun rege în căutarea unui loc bun și statornic ? Eu îi calc pe urme întărind cu visul meu temelia părăsită sub fire groase și înalte de iarbă ? Liniștea se strecoară pe lîngă mine ca un șarpe care vrea să te strîngă de gît prin somn. Mai trăiesc? Deși am murit cu fiecare roman căzut peste mine. Parcă altul vorbește cu limba mea. Cine se poate îndoi că eu trăiesc ? Încă. O, inimă, ori zeu, ce te zbați în pieptul meu, de ce mă îndemni la joacă? Ce poate fi mai rău ca străinul venit în casa ta cu fumuri de stăpîn ? M-am ascuns de lume Am fugit. Voi avea destulă vreme să arunc nestînjenit de nimeni multe pietricele în apa rîului. Cînd e pace, tot să arunci cu pietre în apa care curge pe lîngă tine. Cu mîna mea cea bătrînă. Cu mintea mea de rege lipsit de griji. Vorbesc. Visez. E liniște. Și încă o piatră neagră pe care o cîntăresc în palmă. Să mă obișnuiesc cu robia? Și aceeași piatră înghițită de ape. Să gîndesc ca și cum nu aș fi eu regele dacilor? Alte pietre, altă apă. Iar eu nici cu pietrele și nici cu apa. Eu cu vîntul de deasupra apelor. O învolburare ușoară și nimic mai mult. Cînd voi simți că jocul cu gîndurile a început să mă doară? Cum de nu mi-au dat de urmă pînă acum ? Îmi va pieri gustul de glumă cînd voi ridica ochii spre Vezina. Să mă încred în tăcerea mea ? **(Intră Vezina).** Pe unde umbli, mare preot ?

VEZINA : Îmi chinuiesc oasele betege alergînd după toți rătăcitorii și zvăpăiații.

DECEBAL : Eu nu umblu după nimeni. Îi las pe oameni să-și mai tragă puțin sufletul. Nu știu dacă e înțelept ce fac. Cine ar avea puterea și îndrăzneala să mă vîndă pe vorbe ?

VEZINA : Nimeni, rege. Numai tu, Decebal.

DECEBAL : Și Vezina cîte puțin, seara la culcare. Sfătuiește-mă, mare preot. Îndrumă-mi pașii cu dragoste. Unde ți-ai ascuns pietrele albe ? Împarte-le cu mine și să le aruncăm împreună în pîîu. Să rămînem în palmă cu gîndurile bune. Și nu te voi ruga să-mi faci numai binele pe care eu ți l-am cerut. De ce taci, Vezina ?

VEZINA : Tac ca să nu te tulbur și să-ți sorb vorbele cumpănite.

DECEBAL : „Vorbele cuminți ale regilor seamănă cu trăncăneala fără noimă a nebunilor". Bucură-te, mare preot. Am vorbit în locul tău. Nu mi-ai spus ce necazuri te-au împins spre mine. Încet și moale să-ți fie glasul, ca să nu mă sperii. Și amestecă bine înțelepciunea cu nebunia, ca să putem sta bătrînește de vorbă.

VEZINA : Mă îngrijorează regele Decebal cu mersul lui neștiut de nimeni.

DECEBAL : Cîtă necuviință din partea lui ! Unde-i ? Să-l aruncăm în apă cu toate răutățile de pe lume. Vezina, nu te uita urît la mine. Nu sînt eu regele Decebal. Voi ajunge în curînd ca dușmanii să mă prețuiască mai mult decît prietenii.

VEZINA : Unde îți sînt oștenii de pază, mărite rege ?

DECEBAL : Dacă-ți răspund acum la întrebare, mîine mă vei certa aspru. Dar poate tu ești făcut din altă carne. Să încerc ? Ce am de pierdut ? Ascultă-mă bine, Vezina. Mi-am rătăcit pe drum toți oștenii. Oștenii mei nu se pot uita la mine cînd umblu cu fruntea plecată.

VEZINA : Toate vin întregi spre mintea ta. Și pleacă răsucite. E lucru greu ce-mi ceri. Să uit de mine, ca să te slujesc prietenește ? Ce taină ne ascunzi, rege ?

DECEBAL : Nu ascund nici una din tainele voastre, copii. Ți-am curs printre degete, de-mi cunoști gîndurile ? Mă uimești, mare preot, cu adînca ta pătrundere în sufletul regilor. Luîndu-te lîngă mine, te-am făcut dușman. Mi-e frică, Vezina. Oștenii mei au intrat în pămînt. Cine mă apără de tine, Vezina ? Și nu glumesc doar ca să-mi ascult vorbele. Ce mai vrei de la mine, mare preot?

VEZINA : Nu ți-am cerut decît să mă asculți !

DECEBAL : Și e puțin să-mi ciulesc urechile la cuvintele tale ?

VEZINA : Chiar și regii pot fi oameni. Grăbește-te, Decebal, ai atîtea pietre de aruncat pînă se întunecă. Plec liniștit, rege **(Vezina iese).**

DECEBAL : Iar eu rămîn împăcat că tu ai plecat liniștit. Ți-aș fi spus că nu simt nici o durere, pentru că, în sufletul meu s-a strîns toată suferința lumii, dar mi-a fost teamă să nu rîzi cu gura pînă la urechi. Îți mulțumesc, Vezina, că încerci să mă oprești. Nu e vina ta că nu stăm pe loc. Nu e greșeala mea că lumea merge și fără mine. Și apa mă îndeamnă să fac o baie. Să se spele jumătate din murdăria pămîntului de pe mine ! Pîrîul m-ar scălda și m-ar răcori, dar nu mă lasă Vezina. Ca să mă răzbun, voi bate apele nepăsătoare cu nuiele de zăpadă. Vezina. A plecat. Furios pe mine. Nu l-am alungat. Dar să nu uit de pietrele mele. Pînă diseară arunc toate pietrele. Și nu mă omoară trufia, pentru că am strîns-o la vreme de gît ! **(Intră Germiza și Xeutor).** Ați venit să mă ajutați ?

GERMIZA : Frate, mi-a spus Vezina că te căznești să prinzi cîțiva pești.

DECEBAL : Îl duce mintea. Mi-a spălat obrazul. Ați venit să mă luați acasă ?

XEUTOR : Nu, Decebal. Am venit să numărăm clipele împreună cu regele nostru.

DECEBAL : Vă era teamă să nu rătăcesc socotelile ?

GERMIZA : Mă îngrijorează Diegis.

DECEBAL : Eu sînt Decebal, nu Diegis. M-ai încurcat cu nepotul meu.

GERMIZA : Pe Diegis l-au apucat fierbințelile. Se laudă că va sparge coaja oului în care se sufocă. Și că va ieși afară ca să dea de capătul poveștii.

DECEBAL : Diegis e bolnav ? Nici eu nu sînt chiar sănătos, Germiza. Ar putea cu boala lui să-l vindece pe Decebal ? Să mai stea în ou cîtva timp, pînă se coace bine. Am mare nevoie de băiatul tău, Germiza. Ce zici, Xeutor, am chibzuit bine ?

XEUTOR : Cumpănită și dreaptă ți-a fost vorba, rege.

DECEBAL : Ocrotiți-mă. Sînt copilul vostru cel cu mulți părinți. Să nu mă lăsați să fiu singurul în toate. Ce s-a întîmplat cu Diegis ?

GERMIZA : Se scoală noaptea speriat și se uită lung prin întuneric .

DECEBAL : Ești sora mea. Te voi ajuta. Voi sta de vorbă cu Diegis. Am și eu suflet, Xeutor. Cum se mai chinuie sărmanul băiat ! Mai spuneți-mi ce face Diegis.

XEUTOR : Să mergem spre casă, Decebal, și pe drum îți vom spune tot amarul.

DECEBAL : și altădată vom mai vorbi despre noi. Dar pînă atunci, să curmăm aici gălăgia noastră. Să plecăm. Vă calc pe urme. Grăbiți-vă !

REALIZATORI : Ion BELDEANU, George DAMIAN, Viorel DĂRJA, Ion CARP FLUERICI, Mihail IORDACHE, Gh. LUPU, Marcel MUREȘEANU, Ion PARANICI, Victor Traian RUSU, Mircea TINESCU, Alexandru TOMA
Secretariat : Eugen DIMITRIU
Tehnoredactare : Valentin MILICI

Comitetul județean de cultură și educație socialistă Suceava
Str. Mihai Viteazul nr. 48